

Wiesław Charczuk
(Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach)

Instrukcja dla oficerów śledczych Urzędu Bezpieczeństwa z 1945 roku

Prezentowany dokument należy do grupy dokumentów jednostek śledczych resortu Bezpieczeństwa Publicznego z lat 1944-1945.

Instytucja radzieckich doradców została prawnie usankcjonowana dopiero 20 lutego 1945 r. na podstawie uchwały Komitetu Obrony ZSRR, który pozytywnie ustosunkował się do prośby rządu polskiego o pomoc w tworzeniu aparatu bezpieczeństwa¹.

Doradcy sowieccy przybyli już w sierpniu 1944 r. zgodnie z porozumieniem zawartym 26 lipca 1944 r. między PKWN a rządem sowieckim w sprawie wzajemnych stosunków po wkroczeniu Armii Czerwonej².

Niewątpliwie radzieccy doradcy wraz z absolwentami szkoły oficerskiej NKWD w Kujbyszewie byli głównym źródłem transportowania radzieckich metod pracy do polskiego UB³.

Organizacja pracy i udzielane wytyczne na temat metod działania były bardzo ważne w sytuacji. Gdy wobec szczupłości kadr PPR i AL. do aparatu bezpieczeństwa przyjmowano często ludzi przypadkowych, słabo wykształconych, np. w 1945 r. 49% funkcjonariuszy miało wykształcenie podstawowe, 36% niepełne podstawowe, 14% niepełne średnie i średnie i 1% niepełne wyższe⁴.

Przyjęcie kryterium klasowego doboru kadr spowodowało, że do resortu (ministerstwa) trafiali ludzie nieprzygotowani, pozbawieni odpowiedniego wykształcenia. Niechęć społeczeństwa, wręcz wrogość wobec aparatu bezpieczeństwa, braki kadrowe

¹ Doradcy pracowali już wcześniej. O ich przysłanie miał się zwrócić w 1944 r. Edward Osóbka-Morawski, zob. Z. Kaleniecki, R. Musiał, *Rozwój organizacyjny i zmiany w strukturze SB w latach 1944-1948*, „Problemy Teorii i Praktyki Operacyjnej SB” 1979, nr. 3, s. 32.

² P. Kołakowski, *NKWD i GRU na ziemiach polskich 1939-1945*, Warszawa 2002, s. 284.

³ M. Korkuć, „Kujbyszewiacy” – awangarda UB, „Arcana” 2002, nr 4-5, s. 74-95.

⁴ J. Borowiec, *Aparat bezpieczeństwa a wojskowy wymiar sprawiedliwości. Rzeszowszczyzna 1944-1954*, Warszawa 2004, s. 78.

sprawiły, przez sito rekrutacji przechodzili pospolici bandyci, ludzie o niskim poziomie moralnym i intelektualnym, zdarzali się również analfabeci⁵.

Sowieci pracowali od szczebla powiatowego do centrali MBP. Tylko w październiku 1944 r. do pracy związanej z bezpieczeństwem na obszarze Polski zostało skierowanych 115 „wykwalifikowanych pracowników do kontaktów roboczych i współdziałania z Wydziałem Bezpieczeństwa PKWN”⁶.

W sumie skierowano do Informacji WP 100 pracowników radzieckiego kontrwywiadu wojskowego „Smiersz” i do RBP 15 pracowników NKGB-NKWD. W szczytowym okresie mogło pracować od 350 do 400 doradców radzieckich⁷, którzy otrzymywali za usługę w pracy organów kontrwywiadu „Smiersz” dodatki finansowe, np. na dzień 1 I 1948 r. w wykazie osób ujętych do wpłaty dodatków za pracę w strukturach organów kontrwywiadu „Smiersz” figurują następujące osoby⁸:

1. płk Dymitr Wozniesieński	23. mjr Aleksy Bałakirew
2. płk Piotr Szpakowski	24. mjr Jan Batanow
3. płk Paweł Karalun	25. mjr Iliusz Wiertaszew
4. płk Stefan Lewkowicz	26. mjr Aleksy Pawlenko
5. płk Naum Lewandowski	27. mjr Wasyl Iniutin
6. płk Piotr Moran	28. mjr Michał Kasjanok
7. płk Sergiusz Malkowski	29. mjr Jan Krykun
8. płk Jan Pieskow	30. mjr Jan Korziuk
9. płk Mikołaj Prystupa	31. mjr Wieczesław Barski
10. płk Anatoli Charchota	32. mjr Wasyl Czalej
11. płk Aleksander Borszczow	33. kpt. Wasyl Chomienko
12. ppłk Mikołaj Kasjanow	34. kpt. Borys Dubrowski
13. ppłk Sergiusz Iljin	35. kpt. Wasyl Iwancow
14. mjr Mikołaj Kodaczygow	36. kpt. Aleksander Iwankow
15. mjr Michał Moronow	37. kpt. Mikołaj Kalakin
16. mjr Jefin Nagorny	38. kpt. Wieniamin Pankow
17. mjr Jan Obłog	39. kpt. Aleksiej Aleksnadrow
18. mjr Wasyl Polakow	40. kpt. Stanisław Szrejter
19. mjr Teodor Ruchajło	41. kpt. Teodor Wengłowski
20. mjr Mitrofan Sołopienko	42. kpt. Wasyl Głinski
21. mjr Sergiusz Szalugin	43. kpt. Stefan Sarnowski
22. mjr Aleksander Andruszkiewicz	44. por. Janina Uljanicka

W 1947 r. rozpoczęło się ich wycofywanie, najpierw ze szczebla powiatowego. Termin ten nie był przypadkowy. Zorganizowane podziemie zbrojne już w dużym

⁵ AAN, Ministerstwo Sprawiedliwości, sygn. 892, Pismo prokuratora Specjalnego Sądu Karnego w Krakowie do Ministra Sprawiedliwości, dn. 20 VI 1945 r., k. 107.

⁶ Meldunek I. Sierowa do Ł. Berii z 16 X 1944, [w] *Teczka specjalna J. W. Stalina. Raporty NKWD z Polski 1944-1946*, oprac. T. Cariewskaja, A. Chmielarz, A. Paczkowski, E. Rosowska, S. Rudnicki, Warszawa 1998, s. 63-67.

⁷ D. Węgrzyn, *Wytyczne do pracy operacyjnej Miejskiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Częstochowie z 1945 r.*, „Aparat represji w Polsce Ludowej 1944-1989” nr 1: 2004, s. 165.

⁸ Centralne Archiwum Wojskowe sygn. 1780/90/9 (obecnie zbiory IPN), Rozkaz Szefa Głównego Zarządu Informacji Wojska Polskiego w sprawie zatwierdzenia usługi lat w organach kontrwywiadu „Smiersz”, oddziałach Gwardii i Armii Ludowej, w pracy wywiadowczej i w służbie bezpieczeństwa na dzień 1 I 1948 r., Warszawa, 16 czerwca 1948 r., k. 100-104.

stopniu zostało rozbite, a nowa władza okrzepła. Jednostki kadrowe UB oczyszczono z ludzi niepewnych, ukształtowała się ich struktura i opracowano taktykę działania. Najdłużej, bo do 1956 r. doradcy radzieccy pracowali w centrali MBP⁹.

Podstawowym problemem przy badaniu wpływu doradców radzieckich na tworzenie się polskiego aparatu bezpieczeństwa jest brak źródeł, szczególnie widoczny na poziomie jednostek terenowych. Wśród zachowanych materiałów administracyjnych PUBP na Śląsku, tylko w przypadku raportów Sekcji VIII (śledczej) MUBP w Brzesku z 1945 r. zachowały się nieliczne wzmianki o „sowiećnikach”. Wynika z nich, że organizowali oni cykliczne szkolenia dla pracowników i udzielali wskazówek co do pracy operacyjnej i śledczej¹⁰.

Dość wysoką pozycję oficer śledczy uzyskał na podstawie Dekretu z dn. 16 listopada 1945 r. „*O przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa*”, który nadawał uprawnienia sędziów śledczych, oficerom śledczym UB. Wydane protokoły przesłuchań przez wydziały śledcze UBP, miały moc sądową. W celu „właściwego ukierunkowania śledztwa” oficerowie śledczy mieli bogaty katalog instrumentów, aby oskarżony obrał właściwy kierunek „wędrowki” zgodny z oczekiwaniami przesłuchującego, np. polewanie wodą przez kilka godzin i trzymanie aresztowanego w lochu w wodzie po biodra, wpompowywanie zimnej wody do żołądka, wkładanie palców rąk między drzwi i powolne ściskanie aż do utraty przytomności, ściskanie jąder lub wkładanie ich między deski i ściskanie, zakładanie na palce drutu elektrycznego, karmienie przez kilka dni śledziami bez dawania kropli wody, klucie bagnetami, gwałcenie kobiet i dziewcząt itp.¹¹

Często przy takich przesłuchaniach uczestniczyli doradcy radzieccy, którzy wystawiali potem sadystycznym oficerom śledczym wzorowe noty, np. oficerem śledczym PUBP w Jaśle był Zenon Potępa, przeciwko któremu kierowano do Wojkowej Prokuratury Okręgu Krakowskiego informacje świadczące o stosowaniu niedozwolonych metod podczas przesłuchań. Doradca radziecki PUBP w Jaśle kpt. Gonczarow, który uczestniczył w trakcie prowadzonych przez Zenona Potęgę przesłuchań, wyrażał się o nim w jak najlepszych superlatywach¹².

Wobec braku dostępu do archiwów NKWD wiedza na temat tego dość istotnego aspektu historii polskiego aparatu bezpieczeństwa jest dość skąpa.

Prezentowany dokument dotyczący wykładu psychologii śledztwa pochodzi prawdopodobnie z 1945 r. brak jest daty i podpisu. Do tekstu w języku rosyjskim sporządzono w 1945 r. tłumaczenie w języku polskim. Przy edycji dokumentu zachowano oryginalny język i styl tego tłumaczenia, które w takiej formie trafiło do pracowników Sekcji VIII UBP.

⁹ Szerzej patrz: P. Kołakowski, *NKWD i GRU na ziemiach polskich...*, s. 277-293; A. Paczkowski, *Polski aparat bezpieczeństwa jako kanał wpływów radzieckich*, [w:] *Elity władzy w Polsce a struktura społeczna w latach 1944-56*, red. P. Wójcik, Warszawa 1992, s. 378-383; A. Skrzypek, *Mechanizmy uzależnienia. Stosunki polsko-radzieckie w latach 1944-1956*, Pułtusk 2002, s. 35 i n.

¹⁰ IPN Katowice, WUSW Bielsko Biała, sygn. 015/1, t. 1, Sprawozdanie MUBP w Brzesku 1945 r., b.p.

¹¹ J. Borowiec, *Aparat bezpieczeństwa a wojskowy wymiar sprawiedliwości Rzeszowszczyzna 1944-1954*, Warszawa 2004, s. 109.

¹² Tamże, s. 106.

Prezentowany niżej dokument zachował się w formie maszynopisu. Liczy łącznie 7 stron w języku rosyjskim, formatu A-4 i 5 stron tekstu w języku polskim, formatu A-4. Przechowywany jest w Instytucie Pamięci Narodowej w Warszawie, w Zespole Dokumentów jednostek śledczych resortu Bezpieczeństwa Publicznego z lat 1944-1956, pod sygnaturą IPN BU, sygn.0298/683, tekst w wersji polskojęzycznej jest publikowany w części. Usunięto oczywiste pomyłki i błędy, ale poprawki miały jednak tylko charakter kosmetyczny. Zostawiono świadomie typowe dla opisywanego czasu zwroty i zachowano autentyczny styl.

Śledztwo

1. Wskazówki personalne.

Psychologia zeznań:

Praca służby bezpieczeństwa jest bardzo różnorodna. Dla wykonania każdego rodzaju tej pracy kształci się specjalne organy. Jednym z ważniejszych organów służby bezpieczeństwa jest organ śledczy: jego zadaniem – wykonywać wszystkie te czynności, które zmierzają do wykrycia przestępstw i ukarania przestępców. Jasno, że do walki z tym rodzajem przestępców, jeśli ona ma mieć dobre wyniki, organ śledczy musi się odpowiednio przygotować. W tej sprawie organ śledczy korzysta z różnego rodzaju nauk. Jedną z nich – psychologia /nauka o wewnętrznych przeżyciach człowieka/ specjalnie poleca się studiować organom śledczym, a specjalnie tą część, która nazywa się psychologia zeznań.

W naszym wykładzie psychologii zeznań postaramy się podać to co uważamy za podstawowe i najważniejsze.

A/ Podział zeznań.

Rozróżniamy cztery rodzaje zeznań:

1/ Prawdziwe zeznania. Przesłuchiwany /świadek, podejrzany/ przedstawia przebieg wypadku, opis osoby albo rzeczy zgodnie z prawdą, przy tym jest on świadomy, że wszelkie inne zeznania są nieprawdziwe. On chce podać prawdę i podał ją, nie wchodzi tu też żadne powody, które mogą tę prawdę zmienić lub podać w przeciwieństwie do jego zeznań.

2/ Nieświadome nieprawdziwe zeznania. Nieświadome nieprawdziwe zeznania są wtedy kiedy przesłuchiwany nie jest świadomy tego, że jego zeznania są nieprawdziwe. Jego zeznania byłyby prawdziwe wówczas, kiedy by przeciw jego woli nie zniekształcano prawdy z powodów niezależnych od niego.

3/ Ślepe albo przypadkowe zeznania. Przesłuchiwany, który składa swoje zeznania nie jest pewny, czy zeznania jego są prawdziwe czy też nie. Na skutek niedokładnego orientowania się w danej sprawie może on nieświadomie powiedzieć prawdę, albo też nieświadomie powiedzieć nieprawdę.

4/ Kłamliwe zeznania. Przesłuchiwany wie dobrze, że to co on zeznaje nie jest zgodne z prawdą. Jednak jest on przekonany, że dla niego, czy dla tego na czyją on korzyść zeznaje jest lepiej kiedy on złoży zeznania nieprawdziwe-sklamie.

B/ Powody różnych zeznań.

Rzadko kiedy w życiu trafi się ażeby kilka ludzi opisywało powiedzmy jakiś wypadek jednakowo, szczególnie wypadek ważniejszy. Nawet wtedy kiedy u wszystkich będzie dobra chęć przedstawić dany wypadek jak najwierniej i jak najrzetelniej¹³ – wyjaśnienia zazwyczaj będą różne: jeden bardzo jaskrawo poda opis danego wypadku, drugi poda w słabym zarysie będąc przekonany, że podaje prawdziwie, jeszcze inny przedstawi tylko ogólnie nie umiając podać szczegółów. Dlaczego to tak jest? Jakie są powody tego, że ci ludzie podali przebieg danego wypadku różnie? Prosta odpowiedź: ludzie ci różnie przyjmują to co dookoła nich lub z nimi dzieje się. Mówimy – każdy inaczej przeżywa: nie jednakowo zeznają, przypominają sobie, opowiadają. Dlatego jednakowo nie zeznają.

Różne są powody, że ludzie niejednakowo poznają świat i siebie. W pierwszym rzędzie to ich zmysły /wzrok, słuch i.t.d./ które różnią się pod względem siły, zdrowia i wyrobienia. Np. ludzie mało spostrzegawczy, krótkowzroczni z tak zw. kurzą ślepotą/ w czasie zeznań będą w dobrej wierze zaprzeczać to czego nie widzieli, ci znowu którzy widzieli będą różnie opisywać niezależnie od tego czy byli zainteresowani daną sprawą czy nie, gdyż myśleli o czym innym, byli przemęczeni, czy opanował ich strach, gniew, czy to były kobiety czy mężczyźni, czy rozumieli to co widzieli, czy słyszeli.

Takie różnice podania danej sprawy zależą też od wykształcenia, wyrobienia, rozumu i inteligencji ludzi. Ludzie różnią się między sobą zdolnościami pamięciowymi takich czy innych wrażeń zmysłowych. Jedni pamiętają długo albo chwilowo to co widzieli, inni znowu to co słyszeli. Starzy ludzie długo pamiętają dawne, a szybko zapominają nowe wrażenia. Lepiej pamiętają sytuacje słowa, że z nimi my już spotykali się, że ich rozumiemy, niż nowe i.t.d.

Przypominanie jest też różne u różnych ludzi: u jednych jest ono lekkie, szybkie i mimowolne, u innych przeciwnie: mogą sobie coś przypominać po dłuższym zastanowieniu się, sami albo też przy czyjejs pomocy. Takim przesłuchiwanym ten co ich pyta powinien umieć pomóc w przypominaniu biorąc pod uwagę ich uzdolnienia, wykształcenie, stanowisko i.t.d. Doświadczony śledczy powinien wiedzieć, że umysłowe i fizyczne przemęczenie, strach, podenerwowanie podejrzanego przeszkodzi mu w przypominaniu. Chociaż podejrzanym dokładnie, prawdziwie poznał,

¹³ W tekście oryginalnym „najprawdziwiej”.

zapamiętał i przypomniał sobie temat zeznania jednak przekazując go może nieprawdźiwie i niedokładnie naświetlić sprawę.

Z praktyki znamy, że np. jeden i ten sam wypadek różnie opowiadają, inteligent, chłop fachowiec, niefachowiec i.t.d. Jedni mają duży zapas właściwych słów pomagają sobie przy tym odpowiednimi gestami, rysunkami, drudzy nie mają ,tego, lub nie umieją tego wykorzystać. W dodatku śledczy powinien rozumieć i inne powody dzięki którym mamy różne zeznania. Wspomnieć należy tylko chociażby sugestie, hipnozę¹⁴, wpływ tłumu.

S u g e s t i ą nazywamy poddawanie komuś myśli przekonań, uczuć, które dana osoba przyjmuje i uważa je za swoje własne wierząc w ich prawdziwość i dlatego im się nie sprzeciwia. Podatnym sugestii t.zw. sugestywnym może być śledczy i podejrzany. Taka sugestywność zależy m.in. od wieku, płci, poziomu inteligencji /dzieci, kobiety/, chłopci i starcy są więcej sugestywni jak mężczyźni, inteligenci i ludzie w sile wieku.

H i p n o z a – jest to taki stan człowieka w którym on nie jest zdolny pamiętać tego co w danym czasie się stało. W taki stan wpadają ludzie o słabym charakterze pod wpływem ludzi o silnych charakterach i silnej woli, którzy całkowicie opanowują zahipnotyzowanych¹⁵ ludzi. Kiedy jest mowa o tłumie, to uważa się, że ona jest gorszym świadkiem jak człowiek o najniższej kulturze. Dlaczego? b tłum odznacza się swoimi charakterystycznymi cechami, właściwościami bez odpowiedzialnością¹⁶, przestępczością. Z tego powodu zeznania człowieka z tłumu są zazwyczaj nieprawdźiwie. Ci sami ludzie złożyli by wówczas prawdziwe zeznania, kiedy podczas wypadku byłiby poza tłumem.

W końcu należy wspomnieć jeszcze o najważniejszej przyczynie prawdziwych albo kłamliwych zeznań. Jest to chęć człowieka. Człowiek jeśli chce powie prawdę, jeśli nie chce skłamię. Człowiek składa fałszywe zeznania, gdyż boi się następstw złożonych prawdziwych zeznań, albo widzi w tym moralny lub materialny interes kłamać, albo chce zemścić się nad tym kogo nienawidzi, albo bronić tego kogo lubi, albo chce szkodzić tym którzy należą do innych narodowości, klasy, religii, innego ugrupowania politycznego. Podejrzenie, że ktoś kłamie można wyrobić sobie nie tylko na podstawie stwierdzenia powodów do kłamstwa, ale też nieraz można poznać, że ktoś kłamie po samym sposobie jego zeznań /bardzo prawdziwe i pospieszne zeznania są uplanowane/. Należy wykazać podejrzanemu kłamstwo chociażby – tylko w części jego zeznań, a wówczas powodujemy nieraz u niego niechęć do dalszego kłamstwa, kiedy on widzi, że kłamstwo na nic mu się nie przyda, a nawet więcej jeszcze, gdyż może jemu to zaszkodzić i to robi u niego zwrot i zaczyna mówić prawdę.

¹⁴ W tekście oryginalnym hipnozę.

¹⁵ W tekście oryginalnym zahipnotyzowanych.

¹⁶ W tekście oryginalnym bezodpowiedzialnością.

C. Wpływy zeznań

Śledczy który chce wykonać dobrze swoje obowiązki, musi obserwować ludzi i studiować ich nawet poza służbą. Wtedy on zauważy że tu składają się różne czynniki, które wpływają na rodzaj i jakość różnych spraw. Zebrane doświadczenie śledczy wykorzysta wtedy kiedy będzie ich nawiązywał w czasie przysłuchania przy zwalczaniu przestępstw. Dlatego śledczy musi spostrzegać wpływy chorób na zeznania, w pierwszym rzędzie wszelkich nerwowych i umysłowych. Zeznania nerwowo lub umysłowo chorych mają wtedy większą wartość, kiedy przesłuchiwanym odpowiadają na zadawane im pytania, a mniejszą wartość wtedy kiedy składają z własnej inicjatywy i w formie opowiadania.

Na zeznania ma wpływ¹⁷ też wiek i płeć przesłuchiwanego. Zeznania małych dzieci, młodzieży są zazwyczaj całkiem bezwartościowe. Zeznania starych ludzi z powodu zaniku ich pamięci podobne są do zeznań dzieci i młodzieży. Najlepsze zeznania składają ludzie w sile wieku – mężczyźni i kobiety. Mężczyźni lepiej poznają wypadki niż kobiety, lecz kobiety dokładniej pamiętają jak mężczyźni. Wartość zeznań zależy też od stanowiska przesłuchiwanego. To najlepiej widzimy kiedy ludzie na różnych stanowiskach o jednej i tej samej sprawie.....? Lepszymi zadaniami będą zeznania robotnika odnośnie tych samych wypadków.

Wreszcie g n i e w tak samo ż a l, s t r a c h i in¹⁸. Wpływają na zeznania. Zeznania te są zwykle niedokładne, nieprawdziwe, widzi się w nich przesadę albo niedocenianie.

D. P s y c h o l o g i a przesłuchującego.

Przesłuchujący powinien w pierwszym rzędzie pamiętać, że moment rozpoznania wypadku do momentu przekonania¹⁹ przesłuchiwanego czy to w formie notatek z dochodzenia, czy w formie protokołu, czy wreszcie w formie ustnego czy pisemnego sprawozdania podlega tym wszystkim wpływom, które działają na przesłuchiwanego bo przesłuchujący w tym wypadku jest jak gdyby²⁰ świadkiem w stosunku do osób, które mogą robić wnioski z przesłuchań²¹ przesłuchiwanego. Przesłuchujący powinien być ostrożny i dbać tylko o daną sprawę, szukać obiektywnej prawdy i rzeczywistych powodów przestępstwa, wykroczenia czy szkodliwego zaniedbywania sprawy i szybko decydować o danych sprawach. Dlatego nie śmie²² poddawać się wpływom sympatii do osób przesłuchiwanego, przeciw swojemu obowiązkowi będąc wyrozumiałym dla nich ze szkodą dla sprawy. Przesłuchujący powinien dbać o utrzymanie zależności od opinii publicznej, zdań towarzyszy i.t.d. Potrzebną niezależność można zdobyć przez

¹⁷ W tekście oryginalnym wly.

¹⁸ W tekście oryginalnym inn.

¹⁹ W tekście oryginalnym przekonania.

²⁰ W tekście oryginalnym jakgdyby.

²¹ W tekście oryginalnym przesłuchiwań.

²² W tekście oryginalnym „nieśmie”.

nabycie pewności w postępowaniu, która wypływa z dokładnego zapoznania się:

1. potrzebnych prawnych postanowień, instrukcji i wskazówek.
2. metody postępowania z dowodami rzeczowymi i osobowymi.
3. zasady postępowania z ludźmi.

Przesłuchujący powinien pamiętać o sugestii, której on może podlegać ze strony przesłuchiwanego albo odwrotnie. W pierwszym wypadku przesłuchujący powinien jeszcze raz przemyśleć złożone przez przesłuchiwanego zeznania, ażeby pozbywając się sugestii mógł się przekonać, że pewne, jasne i zdecydowane zeznania nie okażą się wątpliwymi względnie niedokładnymi. Ten jednostronny wpływ sugestii²³ jest możliwym²⁴ i większym, kiedy jedna ze stron jest pewniejsza siebie co do posiadanych przez nią wiadomości o danej sprawie, stanowisku, wyrobieniu i.t.p. Przesłuchujący powinien posiadać przynajmniej taki sam stopień inteligencji jak i przesłuchiwany. We wszystkich wypadkach powinien być zdolny zrozumieć wewnętrzny stan i przeżycia przesłuchiwanego. Kto niema choć trochę wrodzonych zdolności zachowania się z przesłuchiwanym ten rzadko kiedy potrafi zadowalająco przeprowadzić przesłuchanie.

Jednak i tu można dużo nauczyć się i swoje postępowanie stopniowo polepszyć. Przede wszystkim²⁵ podczas takiej czynności należy zachować równowagę ducha. Tą cechą można bardzo szybko zdobyć przy dobrych chęciach i panowaniu nad sobą. Kto tego nie rozumie to do przesłuchiwania zabiera się za szybko, nieraz bardzo ostro, albo z wielkim pośpiechem bez przygotowania i planu. W ten sposób przeprowadzone przesłuchiwanie nigdy sprawy nie posunie naprzód, gdyż przesłuchujący bezsprzecznie podlega wpływom przesłuchiwanego i stawia go w korzystniejszym od siebie położeniu. Czym spokojniej i z równowagą²⁶ przesłuchujący przeprowadza badania tym ma lepsze widoki na postęp w pracy. Sprawę na pewno zagmatwa ten, kto idzie do celu przez niewłaściwe postępowanie albo podsuszanie nieprawdziwych i niczym nie umotywowanych podejrzeń. Takie nietaktowne postępowanie jak niektórzy motywują to z pojęciem energii nie zbliża do celu, ale przeciwnie. Można być bardzo energicznym człowiekiem zachowując takt jakim powinien odznaczać się przesłuchujący. Ażeby przesłuchiwany odkrył nam wszystkie tajemnice które²⁷ tylko on może znać i tylko on może ich odkryć, należy go sobie pozyskać.

A zrobić to można tylko odpowiednim postępowaniem - wykazując taktowność, postępować z nim po ludzku i mieć w stosunku do niego serce. Należy tylko w koniecznej potrzebie, ażeby przesłuchujący odwołał się do innych środków. Za bardzo²⁸ energiczne postępowanie nie zawsze daje dobre wyniki, a czasem nawet wprost przeciwne. Praktyka potwierdza, że grzeczność i taktowność w czasie przesłuchiwania szybciej doprowadza do celu nawet wtedy kiedy ma się do czynienia z bardzo upartym przestępcą.

²³ W tekście oryginalnym „sugestii”.

²⁴ W tekście oryginalnym „możliwszym”.

²⁵ W tekście oryginalnym „przede wszystkim”.

²⁶ W tekście oryginalnym „zrównowagą”.

²⁷ W tekście oryginalnym „tajemnice które”.

²⁸ W tekście oryginalnym „zabardzo”.

Przez niewłaściwe przesłuchiwanie nie można pozyskać sobie zaufania przesłuchiwanego, oddala się go wówczas od siebie, często doprowadza się nawet do tego, że przesłuchiwany zamyka się w sobie i zeznaje nieprawdę. Pozyskać dla siebie przesłuchiwanego jest potrzebą konieczną wtedy kiedy przesłuchujący uważa że²⁹ będzie miał jakąś korzyść. Takie wewnętrzne zbliżenie przesłuchiwany powinien nie tylko odczuć ale i zobaczyć to oczami. Dlatego więc zewnętrzność przesłuchującego ma odzwierciedlać jego wewnętrzny nastrój. Innym błędem przesłuchującego jest jego uprzedzenie i to najczęściej w stosunku do przesłuchiwanego, który nie musi być przestępcą i w tym wypadku nie właściwe jest dążenie przesłuchującego do zmuszania każdego przesłuchiwanego ażeby przyznał się do winy. Jest to tylko lenistwo przesłuchującego, który szuka innych dróg na których mógłby znaleźć prawdziwe rozwiązanie sprawy. Takie zwężenie horyzontu poszukiwania „ten a nikt inny jest przestępcą” skierowuje nieraz sprawę na fałszywą drogę. Przesłuchiwany może w końcu przyznać się jednak do popełnionych przestępstw, ale prawdziwy winowajca którego można było w swoim czasie odkryć i ukarać nadal znajduje się na wolności.

E. Technika przesłuchiwania osób.

1. Świadkowie.

Przy przesłuchiowaniu świadków spotykamy się nieraz z bardzo poważnymi trudnościami, które mogą sprawę skierować na niewłaściwą drogę i uniemożliwić wykrycie prawdy albo ją utrudnić o ile przed tym nie zabezpieczymy się odpowiednio. Takimi przeszkodami mogą być: świadek, który w wielu wypadkach nie chce mówić prawdy i świadomie zeznaje nieprawdę, albo świadek, który z różnych przyczyn niezależnych od niego nie może powiedzieć prawdy i nieświadomie wprowadza w błąd przesłuchującego. Kto chce dobrze sparować swoją pracę śledczego musi się uczyć i nabierać wprawy poza służbą, a wtedy przekona się, że ludzie w życiu codziennym twierdzą coś zdecydowanie, co wcale nie jest zgodne z prawdą. W większości wypadków robią to nie ze złości, albo z jakimś innym ukrytym zamiarem, ale prosto dlatego, iż są święcie przekonani, że mówią prawdę, nie sprawdzwszy przed tym swoich spostrzeżeń. Przykład – O jakimś jednym wypadku mówi naraz kilku ludzi, zwyczajnie wtedy będziemy mieć tyle różnorodnych spostrzeżeń o jednym i tym samym wypadku. To samo bywa i ze świadkami, w ich zeznaniach wkrada się mnóstwo³⁰ pomyłek i zniekształcają rzeczywisty obraz wypadku. Dlatego trzeba kontrolować te siły które wchodzi w grę w czasie spostrzegania /wzrok, słuch, pamięć i.t.p./. Ze specjalną uwagą trzeba odnosić się do ludzi wzruszonych i podenerwowanych, zeznania takich ludzi należy przyjmować bardzo ostrożnie. Często bywają i takie wypadki, że albo z powodu rozwiniętych uczuć do danej osoby, albo ze strachu przed odpowiedzialnością nie mają odwagi nam powiedzieć,

²⁹ W tekście oryginalnym w tym miejscu dopisano „uważa że” odręcznie.

³⁰ W tekście oryginalnym „mnustwo”.

albo wreszcie boją się, że z powodu³¹ swoich zeznań mogą być pociągnięte do odpowiedzialności za dane przestępstwo. Z takimi ludźmi należy postępować bardzo ostrożnie, gdyż oni pod wpływem strachu nawet bez złej woli z ich strony będą mogli złożyć fałszywe zeznania. Małomówni i bardzo ostrożni świadkowie, zwyczajnie mówią, że nic nie mogą powiedzieć o danej sprawie. Przesłuchiwanie takich osób wymaga dużo trudu i cierpliwości. Kiedy im jednak rozwiąże się język zostają najdokładniejszymi świadkami. Trzeba ich jednak zainteresować daną sprawą nie wymuszać z nich zeznań i nie mówić z nimi o całokształcie sprawy, ale pytać ogólnie i pobieżnie o danej sprawie. W taki sposób ośmiela się tych ludzi, wywołuje się w nich zaufanie i wreszcie rozgrzani rozmowa i zainteresowani sprawą zeznają wszystko co jest im wiadomo o sprawie. Doświadczony przesłuchujący orientuje się, że pospieszne i płynne odpowiedzi na każde zadane im pytanie są tak samo podejrzanane jak i odpowiedzi sformułowane powolnie i ostrożnie. W pierwszym wypadku można myśleć, że przesłuchiwany z góry przygotował sobie treść opowiadania. W drugim wypadku przesłuchiwany powtarzając bardzo powoli każde pytanie /żydzi, cyganie/. Robią to w tym celu ażeby zyskać na czasie i przygotować należytą odpowiedź. Takiemu świadkowi należy z góry powiedzieć, że my jego manewr rozumiemy. Po tym trzeba zmusić świadka do jak najprawdziwszego³² przedstawienia sprawy i przy tym jak najmniej zadawać mu pytania.

Podczas przesłuchiwania świadka nie należy od razu³³ pytać go o wypadku, osobach, miejscu, czynnościach i.t.p. co nas interesuje, ale o innych sprawach. W ten sposób pomiędzy przesłuchującym, a przesłuchiwanym powstaje zbliżenie i przesłuchiwany mówi prawdę bo przedmiot rozmowy nie ma żadnego związku ze sprawą. W trakcie takiej niby prywatnej rozmowy trzeba ostrożnie i niespostrzeżenie przejść do właściwego tematu. Kiedy przesłuchiwany z początku nie zauważy tego podstępu, wówczas o sprawie zaczyna zeznawać prawdę, a nie tak jak sobie z góry ułożył swoje zeznania. Szczególną uwagę trzeba zwrócić na wszelkie wypowiedzi którymi świadek charakteryzuje jakieś osoby albo wypadki. Odpowiednio do tego czy świadek używa słów pełnych nienawiści, czy znowu stara się przedstawić sprawę mało ważnie, można myśleć, że świadka będziemy się starać podejrzewać o to czy zeznaje on na czyjąś korzyść. W pierwszym wypadku sprawę powiększa, w drugim pomniejsza. W ten sposób w większości wypadków zeznają świadkowie uczciwi będący omyłkowo przekonani, że w ten sposób bronią słusznej sprawy. W czasie dłuższego przesłuchiwania wychodzą na jaw sprzeczności nie tylko pomiędzy pojedynczymi³⁴ zeznaniami, ale i między jedną sprawą, a zeznaniem. Potrzebnym jest ażeby przesłuchujący wyraźnie przedstawił sobie to co świadek opowiada. Kiedy przesłuchujący porównuje zeznania świadka z rzeczywistością wtedy on widzi wyraźny brak związku i niektórych detali w ogólnej sytuacji.

³¹ W tekście oryginalnym „spowodu”.

³² W tekście oryginalnym „jaknajrzeczywistrzego”.

³³ W tekście oryginalnym „odrazu”.

³⁴ W tekście oryginalnym „pojedynczymi”.

С Л І Д С Т В О

1. Особові докази.

Психологія візань:

Праця служби безпеки дуже різноманітна. Для виконання кожного з цих праць виконують спеціальні органи. Одним з важливих органів служби безпеки є слідчий орган. Його завданням - виконувати всі ці функції, що відносяться до викриття злочинів і покарання злочинців. Його, що не бореться з злочинцями, а злочинців, якщо вона має бути успішною, слідчий орган мусть бути добре підготовлений. До того слідчий орган користується різними науками. Одні з них - психологія (наука про душевні потреби людини) спеціально істнується для служби слідчим органам, а зокрема її 11 частину, що називається психологією візань.

В нашому викладі про психологію візань стараємося дати, що вважається за найосновнішу і найважливішу.

А. Поділ візань.

Розділяємо 4 роди візань:

1/ Правдиві візань. Переслухуваний /свідок, обвинувач/ представляє переслухувача, описує особу або речі згідно з правдою, яку йому він свідомий, що всі ці дані представлення є правдиві. Він хоче сказати правду і її подає, не думає про такі моменти, що можуть її завадити, домагаючись її собі і собі.

2/ Неправдиві візань. Невірно неправдиві візань в тому, коли переслухуваний є невідомий того, що його запитують і намагається. Його візань було правдиво, коли проти його волі не викривляли брехливі настанови візаньного причини.

3/ Свіді або припущенні візань. Переслухуваний свідомий себе візань не є певний, чи те, що він представляє є істинною чи ні. З наслідком рідкого візаньного візаньного справи він невідомо може сказати неправду, або ж невідомо подати правду.

4. Брехливі візань. Переслухуваний знає добре, що те, що він говорить є неправдою. Він переконаний одначе, що для нього, чи для того, в чому користь він візнає, а краще, коли він зложить неправдиві візань.

Б. Причини різних візань.

Рідко коли трапляється в житті, щоб кілька людей представило однакою якийсь випадок, головною важливою однакою. Навіть так, коли у всіх буде воля представити його якнайправдивіше, якнайрешіше - представлення візаньного будуть різні: один перекаже спосіб випадку, другий подасть деякі кілька його черт певний, що вони правдиві, ще інший тільки загально представлять його, не виходячи подати жодних докладних даних. Чому ж це так? Як причини цього? Чи люди подалі такі різні описи того самого випадку? Просимо відповісти: люди по різному сприймають те, що доколя них чи з ними діється. Каземо - інакше переживають: не однакою візнають, пригадують собі, перекажуть. Тому не однакою візнають.

Різні є причини, що люди не однакою візнають світ і себе. В першу чергу імаємо сили /вір, слух і ін./ різняться від різних сил, здоров'я і вишколення. Пр. люди, що в трудом спостерігають /сорокжоворі з т.з. купують сім'ю в часі візаньного будуть в добрій вірі заперечувати те, чого не бачили, і знову що бачили дають різні описи, залежно від цього, чи були зацікавлені даною справою чи ні /бо думали про що інше, були перемучені/, чи були спантовані страхом, гнівом, чи жінки чи чоловіки, чи розуміли бачене, зачуте і т.д. Ці різниці візаньного візнають також від освіти, досвіду, вирази, розуму і інтелекту людей. Люди різняться між собою і здібністю запам'ятовування. Тих або інших висловлюють візань. Одні пам'ятають довго або хвилюю те, що бачили, інші знову те, що чули. Старі люди довго пам'ятають давні, а нові забувають нові візань. Краще пам'ятаємо ситуацію слова, що з ними ми вже стикалися, що їх розуміємо, ніж нові і т.п.

Пригадування є теж різне у різних людей: в одних є воно легке, ско-

ре і мимовільне, в інших випадках навпаки: можуть собі досі пригадати по до-
віль заставі, самі, або при чужій допомозі. Таким переслухуваним випитувач
повинен уміти помагати в пригадуванні, беручи під увагу їх уявлення, осві-
тування і т.д. Досвідчений випитувач знає, що умове і фізичне умування
страх, поденервування переслуханого перекоджають йому в пригадуванні.
Хоч переслухуваний докладно та правдиво знає, запам'ятав і пригадав собі
тему і знання переважно і може неправдиво і недокладно представити свою
справу. З досвіду знаємо, що переслухуваний під різними сповістями інтелігент,
селянин фактично, не фактично. Одні мають великий запас властивих слів
спомогають себе ще відповідними речима, рисунками, другі не мають того, чи не
вміють цим користуватися.
Після того випитувач повинен розуміти і інші причини, задля яких знаємо різні
знання. Згадати тільки хочеш сугестію, гіпнозу, вплив топки.
Сугестія в неквадратно піддавання когось думок, поведінки, почувань,
які ця особа приймає і вважає за свої власні, вірши в їх правдивість, то-
му їм не спирається. Податим на сугестію т.з. сугестивний, може бути випиту-
вач і випитуваний. Ця сугестивність залежить між іншим від віку, полу, рівня,
інтелігенції, діти, жінки, селяни, старі і більше сугестивні чим молоді,
інтелігентні, люди в силі віку.
Гіпнозу - це такий стан людини, в якому вона не адіона пам'ятати, те, що
в час цього стану діялось. У такий стан попадають люди слабо волі під
впливом: люди сильно волю, що цілком осяновують волю заціпенітих свідком
Колі мисля про топки, то вважається, що вона є істинним свідком, чим людина в на-
мичном культурі. Чому? Бо топка відзначається своєрідною душею, властивими
впливами там, вразливості, безвідповідальності, злочинності. З цієї причини
знання людини з добою в звичайно неправдиві. Ця особа люди злочинним правдиві
знання коли б пізнали випадок, будучи поза топкою.
Вінні слід згадати це про найважливішу причину правдивих, або брехливих зі-
знань. Це воля людини. Людина хоче, скаже правду, хоче - бреше. Вона складає
брехливі знання, бо б'ється наслідки в зложення правдивих знань, бо бачить
моральний або матеріальний інтерес брехати, бо хоче пізнатися над тварю, кого
немає видити, або обороняти тих, кого любить, бо хоче швидко тим, що належать
до іншої нації, класу, релігії іншого політичного угруповання. Підозрюючи, що
хтось бреше, можна виробити собі не тільки на підставі ствердження причини
до брехні, але теж не раз можна пізнати, що хтось бреше, по самому способі
знання, дуже доладні і поспішні знання в звичайно брехливі, бо упійно-
вані. Доказати переслуханому брехню хочеш тільки в частині його знань
спричиняє не раз у нього нехоче до дальшої брехні, коли він бачить, що брехня
на ніч не припадає, що більше, навіть йому шкодить може зробиши зворот
і сказати правду.

В. Впливи на знання.

Випитувач, коли хоче добре виконувати свої обов'язки, мусить обсервувати людей
і студіювати їх навіть поза службою. Він зауважить, що тут діють різні чинни-
ки, які по своєму впливають на рід і якість представлень різних справ.
Зібраний досвід випитувач використовує тоді, коли притягне їх до зложення зі-
знань при побороюванні злочинності. Тому нехай випитувач слідить за впливами
х в орієнтації на знання, в першу чергу великих нервових і умових. Знання
умово чи нервово зворух мають більшу вартість коли вони відповідают на
ставлені питання, як і, що їх вони складають з власної ініціативи і в формі
сповідання.
На знання мають вплив теж вік і пол випитуваного. Знання малих
дітей, молоді в звичайно мало і цілком безвартісні. Знання старих людей
і причини зануку їхніх життєвих сил, поділі до знання дітей і молоді. Най-
краще знання складають люди в силі віку - чоловіки і жінки. Чоловіки краще
пізнають випадки як жінки. Зате жінки докладніше пам'ятають як чоловіки.
Вартість знань залежить теж від становища випитуваного. Це ба-
чимо найкраще, коли люди на різних становищах про одну і ту саму справу.
Кращі знання будуть знання робітника відносно тих самих випадків.
Бреша і ні в, так само жаль, страх і ін. впливають теж на
знання. Вони в звичайно недокладні, неправдиві, бачиться в них або пересад
або недооцінювання.

Г. Психологія випитувача.

Випитувач повинен перш за все пам'ятати, що хвилини пізнання випадку /до яких хвилин переконання того чи то в формі записок в доповідання чи то в формі протоколу чи врешті в формі усного чи тописмового співбесіди підлягає тим всім впливам, що ділять на випитуваного, бо випитувачу цьому випадку з нею свідок супроти осіб, що можуть робити висновки з його переслухування випитуваних. Супроти цього випитувач повинен поставитися до своїх завдань дуже обережно, щоб не спричинити жодних заплутаних знань переслухування. Випитувач повинен бути обережний і долати тільки про справу, шукати об'єктивно правди і дійсних спричинників в адочину, просудку, чи шід-ливовогозанахання і не перешукати справи задалегіть. Тому він не сидіє піддаватися впливам симпатій до переслухування осіб, проті свого обов'язку будучи віровисловлювачем для них, за шкідом для справи, ані теж антипатій. Випитувач повинен долати проті збереження залежності від публічної спіді, думок товаришів і т.п. Його незалежність можна здобути через набуття певності поступування, що впливає в докладного знання:

- 1/ потрібних правних постанов і інструкцій вказівки
- 2/ метод поступування з річними і особовими доказами
- 3/ засад поступування з людьми.

Випитувач повинен пам'ятати про суєтність, якій він може підлягати з боку переслухуваного, або навпаки. З першою випадку випитувач повинен ще раз передумати, аложені випитуваному знання, щоб позбувшись суєтності, міг переконатися на цю впевненість, ясні і рішучі знання не викликають сумніви, аргументи, ані недостатності. Цей односторонній вплив суєтності з тим можливий і більший, чим одна сторона з певної себе, з причини своїх відомостей про цю справу, становище, вироблення і т.д. Випитувач повинен бути хоч так інтенсивно генний як випитуваний. У всякому випадку повинен бути здатний розуміти всі душевні стани і їх прояви. Хто не має хоч трохи розуміти адочності поведіння в випитуванні, той рідко коли потрапить задовільно поспішати переслухання. Все таки можна і тут багато навчитися і своє поступування ступеново поліпшити. Перш за все слід при такій щирості зрозуміти рівновагу духа. Це приклад можна здобути при добрій волі досить швидко через панування над собою. Хто цього не розуміє, той закривається до переслухування радощів, через може дуже строго, або з надмірним поспіхом без підготування і плану. Так перекладене переслухування не посує справі вперед, бо випитувач не діє безперечно впливом випитуваного і ставить його в корисні не від себе потягнення. Чим спокійніше, більше рівноважно випитувач випитує, тим менше вигляди має він на успіх. Справу напевно запропастити той, що думає йти до мети через невласливе поступування, вигадування або підшування несправедливих і нічим не умотивованих підозр і обвинувачень. Таке неадекватне поступування, яке дехто ~~оскільки~~ ототожнює з поняттям енергії, не зближає до мети, але навпаки відводить. Можна бути дуже енергійною людиною, заховаючи такт, яким повинен відзначитися випитувач. Щоб переслухування розкрив таємницю, яку може тільки він знає і тільки він може розкрити, треба його собою пошукати. А зробити це можна тільки відповідним поступуванням - виказати тактовність, бути людиною і мати серце. Нехай тільки в кінці процесу випитувач відкидає до інших засобів.

Занадто енергійне поступування не завжди дає добрі висліді, часом навіть впроті протівні. Прихитка підтверджує, що чимність і тактовність у переслухуванні скорше доводять до діла, навіть коли мається до діла з дуже впертими проступниками. Через невласливе переслухування не можна пошукати собою довіря переслухуваного, і даліється його духово від себе, часто доводиться навіть до того, що переслухування замикається в собі і знає неправду. Пошукати собою переслухуваного в кінцеву потребу, коли випитувач буде мати якусь користь. Це духове зближення переслухування має настільки відчувати, але і бачити очима. Тому зовнішність випитувача має відзеркалювати його внутрішній настрій. Іною хвилиною випитувача в його упевдженні і то найчастіше в відношенні до випитуваного. Цей не мусить бути проступником і стриманим випитувача примусити кожного випитуваного признатися до вини - не власливе. Це в такій хвилино випитувача пошукання інших шляхів, на яких міг би шукати

правду розв'язку справи. Таке звуження кругів пошукування "і ніхто і ніщо не прослудило" - спрямовує не раз справу на фальшивий шлях і переслуханий може врешті може прихилитись до поповнення каримічних вчинків, а дійсний винуватець, якого можна було б у свій час викрити і показати, далі гуляє.

Д. Техніка переслухування осіб.

1. Свідки.
При переслухуванні свідків стрічаємось не раз з дуже поважними труднощами, що можуть справу спрямувати в невластивий шлях і унеможливити викриття правди або ускладнити, оскільки перед тим не забезпечиться. Такими перешкодами можуть бути: свідок в багатьох випадках не хоче говорити правди і свідомо знає неправду, або свідок з різних причин від нього не раз цілком незалежних (не може сказати правди і несвідомо впроваджує в бруд випитувача... хто хоче добре сповняти свою службу випитувача мусить вчитись і набирати досвіду поза службою. Тоді переконатися, що люди і в щоденному житті не раз досвідують, твердять, що цілком не є правдою. В більшості випадків роз'яснюють це не зі злостивості, або з якимсь вкритим наміром, але просто тому, що свідок переконаний, що говорять щирю правду, не справившись перед тим своїх спостережень. Доказ - нехай про якийсь випадок говорить кілька людей - т. зв. свідки - будемо мати і стільки різних представлень цього випадку. Це саме буває і зі свідками. Їхні знання вкрадаються численні помилки і викривають дійсний образ випадку. Тому треба контролювати ці сили, що входять в гру при їх спостереженні /зр. слух, пам'ять і т. п. / з особливою увагою треба відноситись до знання подієрозумованих, зворушених осіб. До речі знання таких осіб слід приймати з великою обережністю. Часто бувають і такі наслідки, що або з причини дуже розвиненого почуття совісті або зі страху перед відповідальністю не мають відваги чогось сказати або врешті бояться, що за знання можуть бути притягнені до відповідальності за злочин чи просядучок. З такими особами слід поводитись дуже обережно, бо вони під впливом страху навіть без злої волі будуть готові зложити фальшиві знання. Матимемо і дуже обережні свідки, звичайно заявляють, що про справу вони не можуть сказати. Переслухування таких осіб вимагає багато часу і терпеливості. Коли ж "розв'язується уста" стають найдокладнішими і цілком достовірними свідками. Треба їх тільки зацікавити даною справою, не примушувати вперто до знання і покищо не говорити про саму справу, але про щось, що думиться з нею, йдеться по-іншому. В такий спосіб осмислюється таких людей, викликається в них довіра і врешті вони розгріті розмовою і зацікавлені справою - знають усе, що знають про справу.

Досвідчений випитувач знає, що дуже спішні і плінні відповіді на кожне питання так само підозрілі як повільність при відповідях і обережність при їх формулюванні. В першому випадку можна думати, що переслуханий наперед приготував собі висіст сповідання. В другому випадку переслуханий постариться дуже повільно кожне питання /зиди, цифри / роз'яснює це в ціллі вислати на часі в якому пригтовляють потрібну відповідь. Найкраще виразно показати такому свідкові, що його маневр ми розуміємо. Потім треба змусити свідка якнайрештшого представлення справи, при цьому якнайменше питати. При переслухуванні свідка не слід в справу випитувати про випадок, особу, місце, чинність і т. п. що нас цікавить, але про інші далі справи. В цей спосіб поміж випитувачем і переслухуваним повстає зближення: переслуханий говорить правду, бо предмет розмови не має жодного зв'язку зі справою. В такій такій і би цілком приватної розмови треба перейти можливо неспостережано і обережно до власного предмету. Коли випитуваний спочатку не завважить ж цього підступу, тоді про справу починає знавати знову з дійсності, і нехай ці знання, що їх собі наперед приготував.

Висловлюючи своїм свідкам особливу увагу треба звернути на всякі вислови, якими свідок характеризує якість особи чи випадку. Відповідно до цього, чи свідок уживає слів повних ненависті, чи знов старається представити справу мало важною, можна думати, чи свідка стараємось обвинувачувати, чи знає на щирість. В першому випадку справу поспільше, в другому швидше. В цей спосіб знає в багатьох випадках чесний свідок будучи переконаний ошибочно, що

цей спосіб боронити слушної справи. При довшому переслухованні виходить верх різні суперечності не тільки поміж поодинокими зізнаннями але й між одним справом і зізнанням. Доцільним є щоб випитувач виразно уявляв собі те, що свідок оповідає. Коли випитувач порівняє свої власні спостереження зізнання свідка з дійсністю, тоді виявляється чи то брак зв'язку деталей в загальному ситуації, очевидно, що таке зізнання є фальшиве. Інший спосіб викривлення фальшивих зізнань. Переслухованням слід так поводити, щоб свідок, що може фальшиво зізнати оповідав нам такі деталі, яких правдивість ми вже ствердили особисто на підставі інших свідків і знань достовірних свідків. Свідка ловиться на брехні, він втрачає певність себе і збитий з пантелику, дуже часто зізнає тільки правду. З великою обережністю треба приймати зізнання незнайомих людей. Не можуть бути спільники або люди, що ділять на їх наказ. Добре є переслуховувати таких людей як арештованих. Свідок нічче обороняти себе, обвинувачувати того, кого хотів боронити. Свідок не повинен знати, що з його зізнань для справи важне, а що безважливе. Окремий тип - це свідки - знавці, що не тільки наочно бачили якийсь випадок, але як факти по своїй волі, часто об'єктивно нам його вияснюють, вони не виступають, хоча бачили від власної оцінки заобсервованого випадку. Під час переслуховання на таких свідків класти натиск, щоб свідок зізнав перш за все те, що дійсно бачив, а обмежував власний погляд. Коли випитувач не буде обережний при переслухованні таких свідків, а тоді може зрозуміти фальшиву суть випадку. Випитувач, який хоче використовувати свідчення фактів, мусить бути об'єктивний і відсторонений на чужій вправі.

2. Підозрілі.

Незавжди можна покористуватись свідками і їхніми зізнаннями, що в кожній справі являються особовими доказами. Часто ці докази можна дістати тільки від підозрілих, але для справи тим важче, що немає жодних річевих доказів. Тоді однією припущення підозри того, до якого випитувач мусить дійти. Мати підозрювання про вину підозрілого свідний, а не дійсний випитувач хоче смерті його на докази, які часто можуть дати тільки підозрілі. Коли питання - для випитувача первинної ваги.

Іх можна поділити на 3 групи:

- 1/ Вплив на розум підозрілого обвинуваченого.
- 2/ Вплив на його почуття,
- 3/ Фізичний примус і погрози.

Вплив на розум підозрілого обвинуваченого.

Тут конечно випитувача і випитувачем, а підозрілим мусить здійснювати духовий контакт. Коли не дається налязати контакту одному випитувачеві, переслуховання повинен зайнятися другим, під впливом на розум підозрілого розумімо: впливання випитувача на переслухованого в цей спосіб, щоб цей зрозумів, що його правдиві зізнання є зв'язані з повною користю для нього. На розум випитуваного можна впливати відомим представленням збраного доказового матеріалу, доказанням його брехні, виказанням користі з евен-туального припущення, подання йому до відома, що його спільник уже признався і т.д. На початку кожний просятник стримується зі зізнанням до часу, аж уловить цей спосіб оборони. Завданням випитувача буде отже почати допит якнайшвидше і переконати випитуваного найважливіші докази його вини. Щоби він не вважав, що всяка брехлива оборона недоцільна, а правда ко-рисна для нього, для випитуваного показати, що ціла система його оборони хитрається, що наївшись в ситуації без виходу, буде старатися її змінити і часом крикнеться до вчинку. Інтелігентному просятникові брехати є ви-разом не виходу з нестаті, чи політичному патріоту трудно доказати вину; в зізнаннях першого не буде суперечностей, але й цей часом признається, ко-ли показує, що доказовий матеріал обтяжує його. Другий/патріот/при таких умовинах звичайно мовчить і нічого не вияснює. Такий не повинен знати

хто його переслухав, або випитувач повинен представитись йому противником з подібних для нього найсимпатичніших. Нехай він думає, що потрапить, обороняючи себе, викликати у випитувача зрозуміння для своїх вчинків. Навіть якщо коли піддається впливам на їх розум. Коли не хочуть поводитись зачинають плакати. Деякі випитувачі прихиляються, коли бачуть сильний інтерес іти на співпрацю, яку їм випитувач якийсь раз пропонує як боронити пересудженого. Випитувач повинен не розити і не вважати думкою, що не дотримує слова. Щоб дійти до мети, одержати від випитуваного правду і знання, випитувач може послуговуватись різними способами/обманки, полегка, звільнення. Очевидно, що такому випитувачеві не оповідається усього, що випитувач знає про справу. Признання до вини є тільки тоді правдиве і повне, коли випитуваний відкрив і подав правдивий докладні таємниці. Вони можуть бути частковими і меншої ваги, а найважливіше треба буде старатись дістати іншим способом. В кожному випадку відст таких знань добути, старанно порівняти з усіма іншими доказовими деталями, адоути з інших джерел. Через те цілий матеріал опиратись на сильний підставі.

Відклик до почуття пі довірлого.
Випитуваний до почуття можна через:

- 1/ Вислів спочуття
- 2/ Зворот до аморції
- 3/ Викликання зворушення
- 4/ Енергійний виступ.

1. Чимне відношення до пересуджуваного, добротлива намова до заспокоєння сумління впливає додатково на деякі особи, а головне на молодих преступників початківців і принагідних. Згадка про батьків і рідно наклонює неодного з них до сказання правди, щоб тільки якнайшкоро закінчити справу і увільнити себе і їх від непевності, званаїх проступки не вразили на такий відклик але й вони деколи на чимось випитувача/дати закурті, істи і т.п./ реагують в цей спосіб, що починають говорити правду.

2. Коли випитуваний не в ще цілком звиченою людиною, то можна йому вказати на моральний обов'язок сказати правду/співтовариш терплять за нього несправедливо./Провідь до аморції випитуваного, що він повинен мати стільки аморції, щоб наслідки чину взяти на себе може дати додатний вислід; пі довірлий признається.

3. Зворушення не можна викликувати довільно в кожній людині, часто нпр. вбивць признається, коли йому показати трупа, деколи представлення йому розпач і кривди, в якій найшлася рідня/дні/, коли пересуджувати на місці вчинку і т.п.

4. Енергійний виступ випитувача/його обурення, являє добрий наслідок: деколи признається головню ті, що не мали ще часу обдумати відповідного висношення і ще в під враженням арештування. В такому випадку можна мати знання з правдою. Такі знання складають найчастіше молоді люди, на яких сам випитувач робить велике враження. Вони в під враженням, що сама їхня участь в чині в вже йому відома. Треба пам'ятати, що такі-такі люди під впливом страху можуть скласти неправдиві відомості, а цілю, щоб якнайшкороше звільнитися з неприємного положення без прикостей.

Фізичний примус і погрози.

Пообіцяти, погрозити випитування аж до утоми - це спосіб примусу всіх емоцій правдивих знань, вартість тих способів доведена і нічого не повинно відтягати випитувача занехати їх, коли мимом всім заходів - свідок чи підозрюваний мовчить або бреше. Коли інтереси випитувача і випитуваного є різні і кожний по своєму боронить своїх інтересів, то випитувач в такому кращому положенні, що коли все заведе, наві для себе це один засіб - фізичний. Одно певне, що він не завдасть коначний і його місце повинно бути в кінці і позависаючи духовними засобами. Відносно самого способу пересуджування в з показане, щоб оскільки можливе, не розпочинати тієї чинності безпосередньо

